İÇİNDEKİLER

SUNUŞ 11
ÖNSÖZ 15
İÇİNDEKİLER 17
KISALTMALAR 23
TABLOLAR LİSTESİ 25
GİRİŞ 27

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Arabuluculuk Kavramı 40
1.2. Arabuluculuğun Kısa ve Genel Tarihi 56
1.3. Arabuluculuğun Özellikleri 63
1.3.1. Gönüllülük 65
1.3.2. Eşitlik 69
1.3.3. Tarafsızlık 72
1.3.4. Gizlilik 76
1.4. Arabuluculuğun Amaçları 77
1.4.1. Uyuşmazlıkların Barışçıl Yollarla Çözülmesi 79
1.4.2. İlişkilerin Korunması ve Güçlendirilmesi 80
1.4.3. Tarafların Güçlendirilmesi ve Aktif Katılımının Sağlanması 82
1.4.4. Çözüm Sürecinin Esnek ve Yaratıcı Olmasının Sağlanması 83
1.4.5. Hukuki ve Ekonomik Yükün Azaltılmasının Amaçlanması 84

1.4.6. Demokrasinin, Toplumsal Barış ve Uyumun Desteklenmesinin Sağlanması 87
1.5. Demokrasi Kavramı 88
1.5.1. Demokrasi ve Uzlaşı Kültürü ile Arabuluculuk İlişkisi 97
1.5.1.1. Demokrasi ve Arabuluculuk İlişkisi 101
1.5.1.2. Uzlaşı Kültürü ve Arabuluculuk İlişkisi 109
1.6. Bölüm Özeti 120

İKİNCİ BÖLÜM

ARABULUCULUĞUN HUKUKİ ÇERÇEVESİ

2.1. Adli Arabuluculuğun Normatif Temelleri 123
2.1.1. Hukukun Normatif İşlevi ve Uyuşmazlık Çözümünün Yapısal Niteliği 124
2.1.2. Adalete Erişim Hakkı ve Etkin Yargılama İlkeleri 133
2.1.3. Adli Arabuluculuğun Normatif Temellerinin Demokrasi, Barış ve Uzlaşı Kültürü ile İlişkisi 135
2.1.3.1. Demokrasi ile Bağlantısı 135
2.1.3.2. Barış Kültürü ile Bağlantısı 139
2.1.3.3. Uzlaşı Kültürü ile Bağlantısı 142
2.2. Mevzuat Kapsamı ve Uygulama Alanı 147
2.3. Türkiye'de Hukuki Düzenlemeler 148
2.3.1. 6325 Sayılı Kanun ve Diğer Kanunlar 149
2.3.1.1. 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu 149
2.3.1.2. Dava Şartı Arabuluculuk Düzenlemeleri 150
2.3.2. Yönetmelikler ve Uygulama Rehberleri 153
2.4. Arabuluculuğun Yargı Sistemi İçindeki Yeri 155
2.5. Uluslararası Hukuk Perspektifi 161

2.5.1. AB Yargısı Açısından Adli Arabuluculuk 164
2.5.2. Bazı Devletlerin Yargı Sistemlerinde Adli Arabuluculuk 166
2.6. Türkiye Örneği ve Kuramsal Yansımalar 169
2.7. Bölüm Özeti 172

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE ARABULUCULUK UYGULAMALARININ BAŞARI, ELEŞTİRİ VE SINIRLILIKLARI

3.1. Başarıları 177
3.1.1. Mahkemelerin İş Yükünü Azaltması 177
3.1.2. Uyuşmazlık Çözümünün Maliyetinin Azaltması 179
3.1.3. Toplumsal Barışın Korunmasına Katkısı 180
3.1.4. Uzlaşı Kültürünün Gelişmesine Katkısı 184
3.1.5. Demokratik Katılım Bilincine Katkısı 187
3.1.6. Toplumsal Güvenin Artışına Katkısı 193
3.1.7. Tarafların Menfaatlerine Daha Duyarlı Olması 197
3.1.8. Zamanlama Avantajı Olması 200
3.1.9. Hızlı ve Etkin Olması 205
3.1.10. Opsiyon Sunan Toleranslı Bir Uyuşmazlık Giderimi Olması 207
3.1.11. Psikolojik Baskı, Zihinsel Yük ve Gerilim Halinin Çok Daha Az Olması 210
3.1.12. Gizlilik Faydası Olması 212
3.2. Eleştiri 216
3.2.1. Güç Dengesizliği Sorunu 216
3.2.1.1. Ekonomik Güç Dengesizliği 218
3.2.1.2. Bilgi ve Hukuki Donanım Açısından Dengesizlik 223

3.2.1.3. Psikolojik ve Duygusal Açıdan Dengesizlik....227
3.2.1.4. Sosyal Statü ve Kurumsal Güç Farkı Açısından Dengesizlik....228
3.2.1.5. Zamana ve Sürece Hâkimiyet Açısından Dengesizlik ve Zaman Baskısı....230
3.2.2. Adalet Duygusunun Zedelenmesi Riski....234
3.2.3. Emsal Oluşturma Fonksiyonunun Bulunmaması....239
3.2.4. Gizlilik İlkesinin Kötüye Kullanılabilmesi....241
3.2.5. Arabulucunun Niteliğine Aşırı Bağımlılık....244
3.2.6. Türkiye Örneği Üzerine Eleştirel Değerlendirme....247
3.3. Sınırlılıkları....261
3.3.1. Her Uyuşmazlık Türüne Uygun Olmaması....261
3.3.2. Bağlayıcılığın Sınırlı Olması....265
3.3.3. Gönüllülük İlkesinin Zayıflaması....266
3.3.4. Psikolojik Baskı ve Hız Faktörünün Olumsuz Etkilerinin Bulunması....267
3.3.5. Hukuki Bilinç Eksikliğinin Olumsuz Yansımalarının Olması....270
3.3.6. Kültürel Direnç Noktasında Olumsuzluklar Bulunması....271
3.3.7. Yasal ve Kurumsal Eksiklikler Bulunması....274
3.4. Bölüm Özeti....275

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARABULUCULUK VE DEMOKRASİ: KURAMSAL TARTIŞMALAR VE UYGULAMA YANSIMALARI

4.1. Katılımcı, Uzlaşmacı ve Müzakereci Demokrasi Açısından Arabuluculuk....285
4.2. Arabuluculuk Sürecinde Kazanılan Empati Yeteneği ve Demokrasi İlişkisi....293

4.3. Arabuluculuk Sürecindeki Karar Alma Deneyimi ve Demokrasi İlişkisi 298
4.4. Arabuluculuğun Hukuki Güven ve Adalet Algısını Güçlendiren Bir Mekanizma Olarak Demokratik Süreçlerle İlişkisi 299
4.5. Demokrasi ve Uzlaşı Kültürüne Etkileri Bakımından Arabuluculuk Türleri 301
4.5.1. Gönüllü Arabuluculuk Açısından Demokrasi 304
4.5.2. Yönlendirici Arabuluculuk Açısından Demokrasi 307
4.5.3. Değerlendirici Arabuluculuk Açısından Demokrasi 308
4.5.4. Mahkeme Bağlantılı Arabuluculuk Açısından Demokrasi 310
4.5.5. Mahkeme Dışı Arabuluculuk Açısından Demokrasi 313
4.5.6. Transformatif (Dönüştürücü) Arabuluculuk Açısından Demokrasi 314
4.5.7. Çok Taraflı Arabuluculuk Açısından Demokrasi 317
4.5.8. Kolaylaştırıcı Arabuluculuk Açısından Demokrasi 318
4.5.9. Sosyal Arabuluculuk Açısından Demokrasi 321
4.6. Bölüm Özeti 324

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç 331
5.2. Öneriler 342
5.2.1. Hukuki Düzenlemeler ve Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi 343
5.2.2. Arabulucuların Niteliği ve Eğitim İhtiyacı 344
5.2.3. Tarafların Bilinçlendirilmesi ve Katılımının Artırılması 346
5.2.4. Uzlaşı Kültürünün Güçlendirilmesi ve Demokrasi ile İlişkilendirilmesi 349

5.2.5. Uluslararası Perspektif ve Deneyim Paylaşımı 352
5.2.6. Sosyal Arabuluculuk Politikası Geliştirilmesi.....357
5.2.7. Hukukun Dogmatik Yapısını Aşma Yönündeki Felsefi Çabalar.....358
5.3. Bu Kitabın Olası Katkıları ve Gelecek Araştırmalar İçin öneriler.....363
5.3.1. Olası Katkıları 364
5.3.2. Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler.....367
KAYNAKLAR 369

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo : 3.1.1. Adli Arabuluculukta Devletin Pozitif Yükümlülüğünü ve Dava Şartı Uygulamalarını Örneklerle Özetleyen Tablo..... 132

Tablo : 3.1.3.3. Adli Arabuluculuğun Normatif Temelleri ve Toplumsal-Demokratik Etkileri Tablosu..... 145

Tablo : 4.2.6.a. İş uyuşmazlıklarında ihtiyari ve dava şartı arabuluculuk dosya sayısına ilişkin 2019-2024 yılı verileri 248

Tablo : 4.2.6.b. Ticari uyuşmazlıklarda ihtiyari ve dava şartı arabuluculuk dosya sayısına ilişkin 2019-2024 yılı verileri..... 250

Tablo : 4.2.6.c. Tüketici uyuşmazlıklarında ihtiyari ve dava şartı arabuluculuk dosya sayısına ilişkin 2020-2024 yılı verileri..... 252

Tablo : 4.2.6.ç. Toplam arabuluculuk dosya sayısına ilişkin 2018-2024 yılı verileri..... 255